Duşan BAISKI

Turnul

Toma se întoarse cu faţa la perete. Ploaia care continua să susure prin jgheabul din tablă prins de streaşina casei, aşternutul rece, pătura puţin cam aspră, cu fire de lână străpungând cearşaful şi iritând pielea, perna puţin cam tare, locul de dormit străin, toate acestea îi provocaseră o violentă insomnie. Îşi desfăcu de la mână ceasul-brăţară şi-l vârî sub pernă, să nu-i mai vadă cifrele de-un verde lăptos, nici secundarul ce lumina intermitent, să uite de cea mai păcătoasă dimensiune. Era ca un plan de evadare cu sorţi de izbândă zero, însă nu şi-ar fi iertat niciodată faptul de a nu fi încercat măcar să uite.

— Este ora douăzeci şi trei!

Chiar dacă pâlnia altera puţin timbrul, dându-i rezonanţe metalice, glasul omenesc era inconfundabil. Glasul ce dădea viaţă pâlniei. Toma nu rezistă tentaţiei de a verifica şi scoase ceasul de sub pernă. Douăzeci şi trei şi câteva secunde. Omul din turn dădea dovadă de o precizie fantastică.

La primul contact cu satul în care înnopta acum pentru întâia dată (de la venirea sa nu trecuse nici măcar o jumătate de zi), lucrul care efectiv îl uluise a fost tocmai acest mijloc anacronic de anunţare a orei exacte. Trecut pe hărţile fizice drept o localitate de câmpie fără vreun interes anume, poate eventual pentru diversele sale produse apicole de care ştiau numai iniţiaţii, Enadul ascundea, de fapt, o ciudăţenie de prim rang. Fire în esenţă analitică, uneori excesiv de analitică, Toma întoarse problema pe toate părţile, căutând motivul nevalorificării acestei ciudăţenii până în pragul prejudecăţilor locale, pe care nu le cunoştea, dar le intuia şi unde se şi împotmoli, peisajul moral de aici fiindu-i total necunoscut. Un timp inventă şi consumă câteva eventuale scenarii, însă totul se prăbuşi, obligându-l până la urmă să renunţe la subiect. El venise la Enad pentru o cură de miere de stup şi nicidecum pentru a-şi toca nervii cu întrebări inutile. Îşi trase pătura peste cap. Încă mai persista în ea un miros vag de oaie. Rezistă câtva timp, apoi, dându-se oarecum bătut, îşi scoase capul şi inspiră cu nesaţ aerul din cameră. Pentru cine nu poate adormi, deşi o doreşte din tot sufletul, noaptea devine un supliciu şi Toma îşi reaminti cu ciudă de sticluţa lui cu somnifere, lăsată acasă la sfatul prietenilor, în ideea că aerul de aici, de la ţară, este un înlocuitor perfect. Îşi continuă

foiala prin patul deranjant de scârţâitor, mai aruncă o privire spre geamul prin care se ghicea cerul fosforescent, încercă iar să-şi alunge gândurile sâcâitoare, dar totul se arăta inutil şi singurul lucru cuminte era să se lase pradă insomniei.

Trecuse destul timp de când omul din turn anunţase ora exactă. Toma vru să scoată ceasul de sub pernă, o vreme îşi înfrână cu succes dorinţa de a repeta gestul făcut nu cu mult timp în urmă, dar nu rezistă şi-l smulse înciudat din ascunzătoare. Întâi crezu că, în mişcare, îl adusese cu capacul din spate înspre el, însă îl întoarse pe toate părţile şi tot nu-i văzu obişnuitele cifre şi secundarul clipind. Aprinse lanterna. Ceasul arăta întreg, nu-l strivise, iar bateria îi era nouă, doar ce o schimbase cu câteva zile înainte. Un gong puternic sfâşie liniştea în bucăţi.

— Este ora unu.

„Este ora unu" – de patru ori, dinspre turn spre cele patru puncte cardinale, pentru a auzi muritorii din toate colţurile. Toma se simţi torturat de o întrebare sâcâitoare: să fi strigat oare omul din turn miezul nopţii ori el, Toma, reuşise totuşi să adoarmă şi doar gândurile îl treziseră? În sfârşit, se predă iarăşi hazardului şi-n această stare îl găsi şi somnul.

Dormi fragmentar, chinuit, obosit de secvenţe absurde de vis cu orologiimâncătoare-de-oameni. Micul dejun dădu peste un Toma iritat, cu ochii roşii, bombănind. Gazda, un bătrânel cam morocănos, cu plete cărunte şi cu o ţigară fără filtru în colţul gurii – o ţigară fără început şi fără sfârşit, fiindcă ieri, aproape o oră şi jumătate, timp în care trecuseră în revistă efectele curative ale mierii de stup, fumegase fără a se consuma vizibil – îi oferi pe o tavă de lemn câteva borcănaşe cu diferite sorturi de miere, insistând îndeosebi asupra celei din flori de salcâm. În final, nu se atinse decât de cana cu lapte proaspăt. După care îi ceru bătrânului său amfitrion o ţigară şi-un briceag. [igări nu mai avea moşneagul, dar cu briceag îl servi imediat. Toma luă obiectul cu plăsele coadă-de-peşte, o piesă arhaică, dar bine ascuţită, şi forţă capacul din spate al ceasului. Totul arăta perfect. Poate bateria… – gândi. Oare să se fi terminat aşa, dintr-odată? Vreun scurt-circuit pe undeva, prin mădularele abia vizibile? Apăsă cu degetele în discul nichelat şi capacul se închise cu un sunet sec, înfundat. Dacă tot îşi propusese să uite factorul timp, nu mai avea niciun sens să se frământe.

Curtea bătrânului i se păru strâmtă, ceea ce-l determină să iasă în stradă. Poarta scârţâi scurt. Nimic anormal, gândi. Nu-şi dădu seama de ce se gândise că nu e nimic anormal. O lovitură de gong.

— Este ora zece!

Vocea omului din turn se făcuse parcă mai slabă, atenuată de zgomotele diurne. Toma tresări; informaţia i se scurse prin corp ca o descărcare electrică, iritându-i nervii. Insul hăituit de timp preferă fapte.

Satul dormea, pustiu. Doar două-trei bătrâne uitate în viaţă, picotind pe bănci de lemn în faţa caselor, mute, cu ochii inexpresivi, cufundaţi într-o altă lume. Nu înfăţişau un tablou impresionant, dar pentru el femeile acestea însemnau mult curaj în faţa vieţii. Ceea ce oarecum îl deranja era tocmai liniştea prea mare, ici-colo câte-o pasăre ascunsă delimitându-şi teritoriul prin cântec, altceva nimic. Singurele vietăţi pe care le vedea animând peisajul se dovedeau a fi albinele. În număr mare. Uneori, ca un nor, pe deasupra trecea câte-un roi masiv, aproape înfricoşându-l. Le vedea pretutindeni, în plină activitate, însă ocolindu-l inofensive, de parcă el nici nu exista. Peste tot, salcâmi înfloriţi şi trandafiri. O mare de culori, o mare pură, calmă. Simţi o uşoară durere la tâmple. Se îmbătase de atâta linişte.

Se întoarse pe la prânz. După ce omul din turn îi aminti indirect de foame. Bătrânul – Toma nici măcar nu-l întrebase cum îl cheamă – îi puse pe masă un meniu compus doar din vegetale şi el crezu că nu-i va ajunge, dar, contrar aşteptărilor, sfârşi prin a recunoaşte că masa fusese excelentă.

— Cât să fie ceasul?

Pur şi simplu îi scăpase. Un automatism. Moşneagul îl privi mirat. N-avea ceas, însă îi spuse cu aproximaţie. Toma n-avea cum să-l verifice.

— Omul… omul din turn… – începu Toma nehotărât, de unde ştie când este ora exactă?

O întrebare absurdă (ştia şi el asta), însă deja rostită. Celălalt dădu din umeri. Sesiză un gol în suflet, un gol nesfârşit. Suferim când nu primim niciun răspuns de la unul mai în vârstă decât noi. Ne simţim frustraţi. O prejudecată dăunătoare, poate mai mult ca oricare alta.

— De când e obiceiul ăsta… – ar fi vrut să spună şi „absurd”, dar reuşi să se abţină şi urmări atent reacţiile interlocutorului.

Rămasă fără dezlegare, o întrebare determină, de regulă, o

reacţie în lanţ.

— Aşa-i de când mă ştiu. Nici moşu-meu n-a putut să-mi spună. Propoziţiile scurte, în doi peri, deranjează şi Toma se întoarse în camera de oaspeţi. Îi venea să lase totul baltă şi să plece. O iritare din senin, gândi. N-avea dreptul să fie nervos, îndeosebi acum, în concediu. Se întinse pe pat. Un timp stătu cu ochii închişi gândind aiurea. Omul din turn nu dormea, nu se odihnea. Şi doar ar fi trebuit să mai şi doarmă. Poate mai există şi-un altul cu acelaşi timbru. Sau, de ce nu, doar o voce înregistrată pe bandă de magnetofon.

Ieşi în curte cu un gând anume şi se îndreptă calm spre poartă. De undeva, din faţă, se ivi pe neaşteptate un câine mare, alb. Unul ciobănesc, lăţos. Surprins, obişnuit să nu vadă pe aici altă vietate decât albinele, Toma se fâstâci. Nu agrea nici pe departe asemenea întâlniri; câinii pe care-i ştia el, cei de la oraş, patrupedele-bibelouri, îmbrăcate în surtucuri cu ţinte lucitoare, erau exemplare micuţe, fragile pe lângă acest animal de-a dreptul înfricoşător. Instinctiv, prinse coada unei cazmale sprijinite de pridvor. Câinele se apropie de el cu gura întredeschisă, cu limba atârnând. Dacă Toma ar fi fost mai realist, ar fi constatat că, de fapt, animalul nu-i acorda nici cea mai mică atenţie. Însă el ridică unealta şi o slobozi icnind. Trebuia să urmeze impactul acela dezgustător cu corpul moale al câinelui şi schelălăiturile de rigoare, însă cazmaua izbi sec pământul. Speriat de propriile-i mişcări, recules totuşi după explozia de forţă ce-l descărcă oarecum de tensiune, privi tulbure spre locul unde trebuia să fie câinele. Nu găsi decât o pulbere albă şi fină plutind în jurul tăişului uneltei, pulbere luată, după câteva clipe, de vânt. Cutremurându-se, aruncă arma de ocazie şi ieşi precipitat în stradă. Câinele o fi fugit, îşi spuse privind în jur şi aşteptând să-l regăsească.

Porni spre uliţa turnului cu paşi mari, obsedat de un anume gând: trebuia să-l vadă pe omul acela, să stea de vorbă cu el, indiferent despre ce, numai să stea. Vru să pătrundă dincolo de poarta mare de lemn. Casa pompierilor avea lacătul pus. Se holbă prin singurul geam, însă nu văzu decât ziare vechi prinse de sticlă cu etichete şcolare. Se uită după nelipsitele muşte uscate şi după pânzele de păianjen, dar spaţiul dintre cele două rânduri de sticlă se arăta straniu de curat. Uşa de la scara turnului era şi ea încuiată. Un lacăt, la fel de uriaş ca primul, îmbrăţişa strâns două verigi.

Se uită în jur după vreun suflet cu care să schimbe o vorbă.

Nimeni. Pustiu. Nefiresc de pustiu. Va aştepta acolo, la umbra turnului. Omul, dacă exista totuşi acolo sus un om, avea să iasă la ora fixă. Şi atunci îi va zări măcar faţa. Pe sub streaşina clădirii se auzeau hârjonindu-se vrăbii nevăzute. La câteva case mai încolo ieşi în stradă o bătrână. Toma se întoarse, gata s-o ia din loc, când auzi gongul. Nu ar fi fost oare îndeajuns dacă locuitorii acestui sat s-ar fi mulţumit numai cu acest gong? La ce le mai era necesar şi un om?

Privi în sus către fereastra metalică a turnului. Se deschise calm o uşă şi în cadrul ei îşi făcu apariţia omul cu pâlnia de alamă: într-un mod festiv, cu mişcări încete, largi şi exacte, dând impresia unui ritual. Îmbrăcat într-un costum ca de ev mediu, înaintă mecanic până la balustradă, iar faţa ascunsă în barbă nu trăda posibila oboseală a unei eventuale nopţi nedormite.

— Hei!

Celălalt părea surd.

— Hei, vreau să stau şi eu de vorbă cu dumneata!

Se simţi ca şi cum, aflat în sala arhiplină a unui teatru, i-ar fi cerut unui actor de pe scenă să meargă împreună cu el la o bere. Omul din turn nici măcar nu-şi coborî privirea. Uşa se închise în urma lui scârţâind.

— Hei! insistă Toma, cu un gust amar în gură.

Se repezi la intrarea în turn şi-şi lipi urechea de scândurile de stejar. Omul nu cobora. Nu i se auzeau paşii pe trepte. Poate rămânea acolo, în spaţiul acela, pentru Toma sufocant, înghiţit de ziduri. Porni să lovească cu pumnii în uşă. Nu se sinchisi nimeni de neputinţa lui. Nici măcar bătrâna ce încremenise cu câţiva metri mai încolo. Se îndreptă către ea furios, bombănind. Nu voia să fie nepoliticos în curiozitatea sa, însă purtarea omului cu pâlnia şi tăcerea enigmatică a femeii îl întârâtară. Se opri dinaintea ei. Privea în gol, parcă absentă. Nu mai avu putere s-o întrebe nimic. Se uită roată, se uită la cer, cerşind poate ajutor şi, în final, o părăsi, cu gândurile răvăşite. Încercă să-şi amintească cine anume-l îndrumase spre Enad şi nu reuşi. Ştia doar că totul fusese aranjat dinainte. (Primise biletele de călătorie într-un plic, prin poştă. Simţise atunci ceva artificial în comportarea sa, ceva ca o uşoară neliniște, însă nu reacţionase în niciun fel.) Acceptase ideea unui concediu la Enad, fără nicio obiecţie, ca şi cum ar fi pornit totul de la el însuşi.

Se lăsă captivat de legănarea şezlongului din pridvor. Un timp se

uită aiurea, mai mult întors înspre sine, apoi scotoci cu privirea prin curtea aparent neorânduită a bătrânului. Şi aici, acelaşi mare număr de albine. Umblase deja destul de mult prin Enad şi încă nu întâlnise construcţiile acelea paralelipipedice din lemn, numite stupi. Gongul şi omul din turn îi curmară gândurile. Bătrânul plecase de acasă pe neaşteptate. Femeile îmbrobodite în negru erau poate în stradă, poate ascunse în casele lor mute.

Seara i se cuibări tiptil în ochi şi-l trimise la culcare. Îl secătuiseră evenimentele ori oboseala? îşi propuse să lase orice gând la o parte, însă nu reuşi. Îi dispăru până şi somnolenţa, iar imaginile disparate, frânturile, secvenţele din ceea ce i se întâmplase în cursul zilei i se amestecau prin minte fără nicio legătură între ele. De-ar fi fost bătrânul acasă, imposibil să nu fi obţinut până la urmă chiar nimic de la el în legătură cu lucrurile ce se petreceau în Enad. Acesta plecase fără să spună nimic, lăsând doar un bilet sec, cu două cuvinte: „Am plecat". Unde? Când? Cum? Două cuvinte şi nimic mai mult. Biletul îl prinsese cu o pioneză de tăblia uşii de la tindă şi Toma avea acum de ales între a pleca şi el ori a accepta să rămână şi să scoată la iveală ceea ce se întâmpla în Enad. De fapt, ce anume se întâmpla atât de ciudat? Că nici până acum nu-i văzuse pe cei ce se ocupau de albinărit? Dar trebuiau oare aceştia să locuiască aici în sat? Poate… da, stupii, unde erau stupii? Nici asta nu era o problemă. Atunci?

— Este ora douăzeci şi trei!

Da, omul din turn. Dacă Enadul era aproape pustiu, pentru cine mai anunţa acesta ora exactă? Pentru el, pentru Toma, singurul turist? Poate că totul nu era decât o farsă a nervilor săi. Omul cu pâlnia n-are decât să existe, treaba lui.

Din nou, un gong fulgerând liniştea. Ora unu după miezul nopţii. Se ridică într-o rână. Acum era sigur că nu dormise nici în celelalte miezuri de noapte. Cine să fie omul din turn? Adormi visând aceleaşi orologiimâncătoare-de-oameni. Dimineaţa, se trezi ameţit, aşa cum se trezea uneori în timpul stagiului militar, la deşteptările cu goarna, după prelungite partide de pocher.

Îşi simţi totuşi creierul deconectat. Nu-i mai păsa de niciun om cu gong, cu goarnă ori pâlnie, n-avea decât să spună în gura mare şi minutele, iar dacă într-adevăr n-are altceva mai bun de făcut, poate striga şi secundele sau la fiecare zece secunde, aşa cum procedează roboţii municipali la apelul telefonic al pierduţilor în timp. Lui

Tomanu-i mai păsa de nimic sau cel puţin această impresie voia săşi-o lase sie însuşi. Nu mai lua în seamă nici mulţimea aceea de albine. Sau nu mai voia să o ia în seamă. Se spălă pe faţă, încercând să fluiere o anumită arie dintr-o operetă, însă nu-şi mai amintea destul de bine nici aria, nici numele operetei, slobozi câteva şuiere stridente, fără niciun dumnezeu; până la urmă se lăsă păgubaş.

Ieşi în stradă ca purtat de vânt. Un vânt fără direcţie sau cu prea multe, un vânt ce joacă golf cu inexistente ghemotoace de hârtie. Zări din nou o bătrână cu faţa stafidită, alunecând discret pe lângă zidurile şi gardurile uliţei.

Se opri nehotărât şi o strigă. Bătrâna nu-l luă în seamă. Se apropie de ea. O strigă din nou. Şi vru să-i aţină calea, prinzând-o uşor de braţ. Simţi doar cum degetul cel mare şi arătătorul i se ating fără să palpeze ceva material între falange. Întâi crezu că a fost o greşeală de apreciere a distanţei, dar, când o prinse iarăşi de braţ, rămase pe loc, încremenit, urmărind-o cum se îndepărtează încetişor de el, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Îşi privi degetele: aveau pe ele un soi de particule de praf negricios, pe care vântul se şi grăbi să le fure, să le ascundă, adâncind şi mai mult misterul.

Se îndreptă mecanic spre Casa pompierilor. Turnul cu tencuiala căzută îl atrăgea ca un magnet. Păşea calm, exasperant de calm pentru situaţia în care se trezise fără voia lui, fără ştiinţa lui. Desprinse dintr-un gard de lemn, căzut într-o rână, un lăteţ.

Îl privi ca pe un lucru ajuns accidental în mâinile lui. Nu-l aruncă. Voia pur şi simplu să vadă ce anume se va întâmpla mai departe.

Uliţa Casei pompierilor. Acolo, la celălalt colţ, turnul. Uliţele satelor de câmpie sunt foarte lungi. Toma avea răbdare. Ca şi cum, dintr-odată, nu l-ar mai fi interesat nimic. Nici măcar blestematul acela de turn cu omul-orologiu cu gong şi pâlnie de alamă. În evul mediu orologiile nu băteau niciodată miezul nopţii. Această informaţie îi răsări în minte din senin, fără nicio legătură cu gândurile sale anterioare. Apoi simţi cum îi scade pulsul. O scădere vagă, dar perceptibilă. La fiecare secundă, câte o bătaie de inimă. În fiecare secundă câte un pas. Cu fiecare secundă-bătaie-de-inimă era mai aproape de turn. Abia în clipa aceea observă o anume vânzoleală alături de construcţia aceea înaltă. Un fel de vârtej, ridicând praf negru, şi un bâzâit discret.

Nu-i mai păsa de niciun Enad, de niciun mister, totul îi părea cunoscut dintotdeauna. Vedea dinaintea sa doar turnul şi acesta creştea, creştea puţin câte puţin, cu fiecare pas al său. Dar nu-l intriga această creştere ieşită din comun. Nu-l intriga nici vârtejul, care nu era altceva decât un roi uriaş de albine şi care, la apropierea sa, dispăru pe deasupra caselor, lăsând privirii un corp omenesc întins pe jos. Un om îmbrăcat în haine de epocă, având încă în mâini o pâlnie de alamă strălucitoare, cu mâner. Omul-orologiu din turnul Casei pompierilor. Însăşi amabila lui gazdă. Se apropie de el şi reuşi să întindă mâna, să-l zgâlţâie, pentru ca să vadă, cu acel ultim dram de omenesc ce-i mai rămăsese, dacă moşneagul se mai găsea în viaţă. Mâna prinse în gol şi de palmă i se agăţară câteva particule fine de praf, pe care vântul le şi smulse şi le pierdu în neant, laolaltă cu ceea ce păruse a fi corpul bătrânului. Însă lui Toma nu-i mai păsa. Lepădă lăteţul. Avea acum alte intenţii. De fapt, nu mai avea nicio intenţie. Niciun gând. Inima îi bătea o dată pe secundă. Luă pâlnia şi porni să urce scările turnului. Câte o treaptă pe secundă. Toma – un pas – o treaptă – o bătaie de inimă – o secundă – o secundă. Ieşi pe terasă şi puse pâlnia la gură.

— Este ora zece! strigă.

Apoi, cu mişcări încete, rigide şi parcă mecanice, se retrase în turn.

DUŞAN BAISKI – Luna şi tramvaiul 5 – proză scurtă – Editura Marineasa – 1994